

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА	
Станіслав КАРАМАН Шановні колеги!	3
НАУКА - ШКОЛИ: МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ	
Олена САЗОНОВА, Валентина БОРИСЕНКО Письменницький епістолярій: теоретичні та практичні аспекти	4
НАУКА - ШКОЛИ: ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ РОЗВІДКИ	
Ольга БУДУГАЙ Художній світ поезії Василя Діденка для дітей	10
ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ЧИТАЧІВ	
Про проведення X Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»	17
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПОШУКИ МАГІСТРАНТІВ ТА АСПІРАНТІВ	
Яна ГРИЦАЙ Терміни як художній сплав ліричної емоції та інтелекту у творах Ліни Костенко	18
МЕТОДИЧНА МАЙСТЕРНЯ СЛОВЕСНИКА	
Любов ЖАДАН Сторінками творів мудрого вчителя Василя Сухомлинського Продовження	20
Алла ОЛІЙНИК Дидактичний матеріал з морфології. Прикметник <i>Профільний рівень</i>	23
ТВОРЧІ ПОШУКИ	
Галина КОРИЦЬКА Мрії люду українського	27
МЕТОДИЧНА МАЙСТЕРНЯ СЛОВЕСНИКА	
Олена ГОЛИК Повість Ольги Кобилянської «В неділю рано зілля копала». Гімн високим людським почуттям	28
Тетяна КОЗЛОВА Лексична норма. Контрольна робота № 2 Українська мова, 10 клас	34
Сергій БАНЯС Григорій Тютюнник. Віддзеркалення внутріш- нього світу письменника у новелі «Три зозулі з поклоном». Складність людських почуттів. «Вічна тема» нещасливого кохання Українська література, 11 клас	36
ГОТУЄМОСЬ ДО ЗНО	
Наталія ДІДЕНКО Тестові завдання. Орфографія	40
НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЕВІ-СЛОВЕСНИКУ	
Катерина ГОНЧАРЕНКО Поділ іменників на відміни Українська мова, 6 клас	42
Алла БІЛОШИЦЬКА Односкладні речення. Українська мова, 8 клас	44
Григорій КЛОЧЕК Ліна Костенко. Кольорові миші Текст та його інтерпретація	47
Марія ФЕЩЕНКО Історична основа новели «Камінний хрест» Василя Стефаника (психологічне розкриття теми еміграції в Канаду галицького селянства) Українська література, 10 клас	49
ТВОРЧІ ПОШУКИ	
Наталія ГУДОВАНА Мелодія для сина	51
ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ	
Володимир ГРЕБ Подорож у дитинство Григорія Сковороди – видатного мандрівника, філософа, письменника, учителя За книжкою Валерія та Наталі Ланікурів «Народжений під знаком Стрільця», серія «Життя видатних дітей» Українська література, 8 клас	55
ПОЗАКЛАСНА РОБОТА	
Ольга КРАВЧЕНКО «Плекаймо основу українського слова» До Дня української писемності та мови	59
Людмила САВЧУК «Стежина в зоряний час» Інтелектуальна гра-розвага на основі творів Василя Сухомлинського	64
Валентина АЛЕКСАНДРОВА Розгадуємо кросворди із фразеологізмами на уроках української мови та у процесі позакласної роботи	69
ПОЕТИЧНА СТОРІНКА	
Євгенія МАЙДАН Вічне слово	72
АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю	
Володимир ОСИПЧУК-СКОРОВОДА Кієво-Руське-Сіверське православ'я, або ядра зброя України – дух країни!	73
РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ	
Галина РАЙБЕДЮК «Пам'ятати про своє коріння...»	76
ПАМ'ЯТАЄМО	
Батьківські заповіді добра і світла Світлій пам'яті Анатолія Фасолі	79

РОЗГАДУЄМО КРОСВОРДИ ІЗ ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА У ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ

Валентина АЛЕКСАНДРОВА, старший викладач кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук

Розв'язування кросвордів – це своєрідна «гімнастика розуму». Виконуючи завдання, учні розвивають і тренують пам'ять, здатність логічно мислити, аналізувати, порівнювати, вчаться доводити справу до кінця. Нерозв'язаний кросворд ніхто не зможе просто залишити, бо це гра, яка робить азартним навіть неактивного учня.

Що ж таке кросворд? Термін «кросворд» утворився з поєднання двох англійських слів «cross» – перетин і «word» – «слово». З'явившись наприкінці XIX століття, гра-задача швидко завоювала популярність у всьому світі. Три країни сперечаються за право називатися батьківщиною кросворду: США, Англія і ПАР.

Словник української мови в 11 томах пояснює це слово так: «гра-задача, яка полягає у вписуванні літер у перехресні рядки клітинок накресленої фігури так, щоб по горизонталі та вертикалі вийшли загадані слова».

У «Книзі рекордів Гіннеса» темі кросвордів присвячено чотири рубрики: «Перший», «Найбільший», «Найшвидше і найповільніше рішення», «Постійні укладачі кросвордів», а також зазначено, що перший кросворд був опублікований у вересневому номері американського журналу «Святий Ніколас» у 1875 р., а його віддалений аналог виявлений на стіні в місті Сайренстер у 1868 р.

Найбільший опублікований у світі кросворд був складений у липні 1982 р. Робертом Тюрко із Квебека (Канада). Він налічує 82951 клітинку і має 12489 ключових слів по горизонталі і 13125 – по вертикалі і займає площу 3, 55 кв. м.

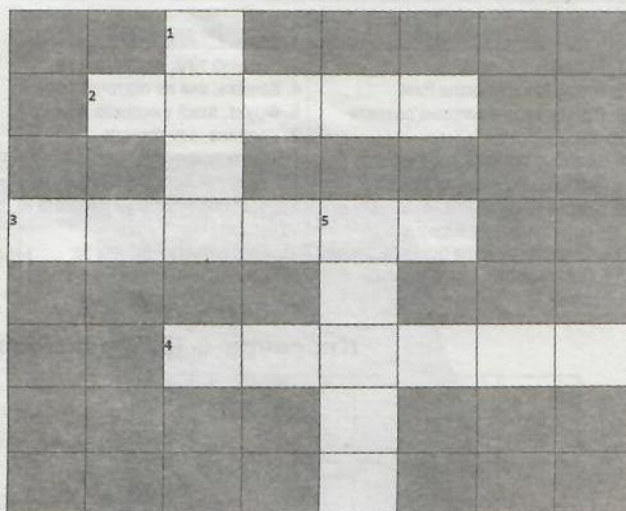
Використовувати кросворди варто не тільки на уроках, а й у позакласній роботі: на лінгвістичних вечорах, лінійках, факультативах, КВК тощо. Доцільний цей вид роботи у різних формах організації позакласної роботи: індивідуальній, груповій, парній, колективній.

Але кросворди не тільки можна використовувати, тобто брати вже готовими, а й самим їх створювати. Сучасні учні вміють це робити за допомогою комп'ютерів.

Під час створення кросвордів варто враховувати послідовність етапів роботи: 1) обрати тему кросворда; 2) зашифрувати слова; 3) увести необхідну кількість слів (враховуючи етапи уроку); 4) генерувати сітку кросворда; 5) за умови вдалого створення зберегти в Microsoft Word; 6) за умови невдалого створення генерувати сітку кросворда до того часу, поки всі або більшість слів не будуть задіяні. При укладанні кросвордів доцільно використовувати сервіс Cross.

Як зразок, пропонуємо кросворди, які можна використовувати під час вивчення теми «Лексикологія і фразеологія» у позакласній роботі.

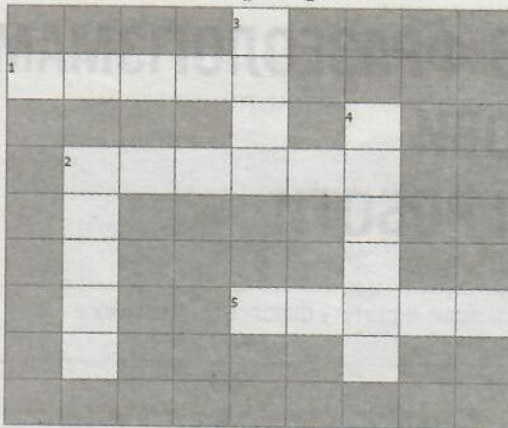
Кросворд 1

По горизонталі:	По вертикалі:
2. На нього лізуть, коли шукають неприємності	1. Чоловік, якого важко в чомусь переконати
3. Її роблять з лемеша	5. Його чешуть на голові
4. Частина тіла, у якій відсутній цір	

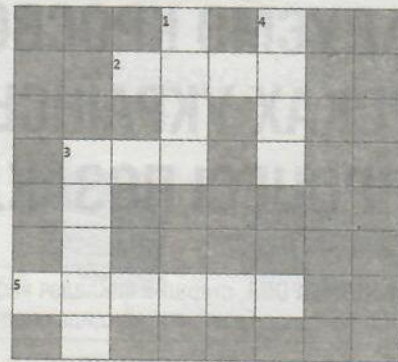

Кросворд 2

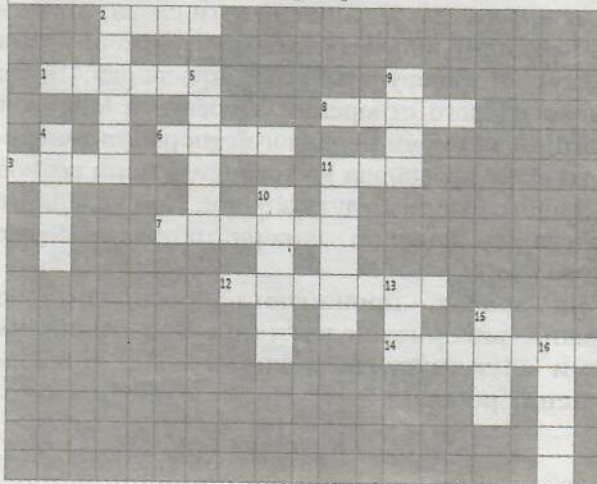
По горизонталі:	По вертикалі:
1. Дерево, на якому у брехунів ростуть груші	2. Тварина, яка зі здивуванням дивиться на нові ворота
2. Його завжди знайде свиня.	3. Дурна без хліба їжа
5. Частина тіла, яка присихає до спини	4. Тварина, якій не личить сідло

Кросворд 3

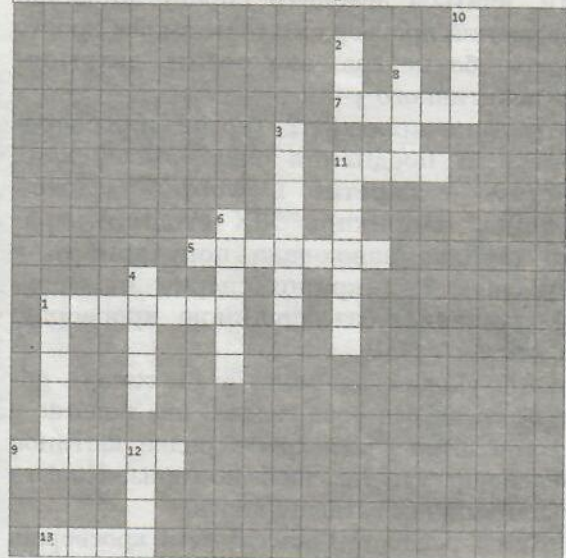
По горизонталі:	По вертикалі:
2. Частина тыла, яка годує вовка	1. Тварина, яка маскується овечею шкурою
3. Тварина, яку беруть за роги	3. Це не радять метати перед свинями
5. Посуд, яким не рекомендують носити воду	4. Улюблена страва Мартина

Кросворд 4

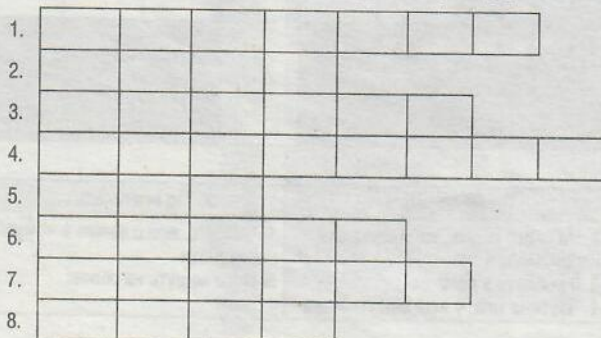
По горизонталі:	По вертикалі:
1. Її вляють у колеса	2. Частина тіла, яку ламають
2. Птахи, які врятували Рим	4. Комаха, яка не підточує носа
3. Рідина, якою не можна розлити друзів	5. Фрукт, який викликає сварку
6. Тварина, яку роблять з мухи	9. Рослина, яку топчуть
7. Тварина, яку заривають	10. Його закопують у землю
8. Слабка частина тіла Ахіллеса	11. Вона точить камінь
11. Його купують у мішку	13. Частина тіла, яку тримають за вітром
12. Свято, яке у котів буває не завжди	15. Цю тварину ловлять за вухо, коли посміхається вдача
14. Одяг, у якому народжуються щасливці	16. Йому далеко до зайця

Кросворд 5

По горизонталі:	По вертикалі:
1. Улюблена рослина Пилипа	1. Її ставлять над «і»
5. Тварина, яка наступає людям на вуха	2. Частина тіла, на якій роблять записи для запам'ятовування
7. Тварина, яка крутиться в колесі	3. В нього потрапляють з вогню
9. Його тримають за пазуху	4. Рослина, яка росте при дорозі
11. Вона летить з рота, коли люди сердяться	6. Він постає з попелу
13. Приправа, яку їдять пудами	8. Ним вибивають клин
	10. Страва, яку варять з берези
	11. Володарка знаменитої скрині
	12. Цифра без палички

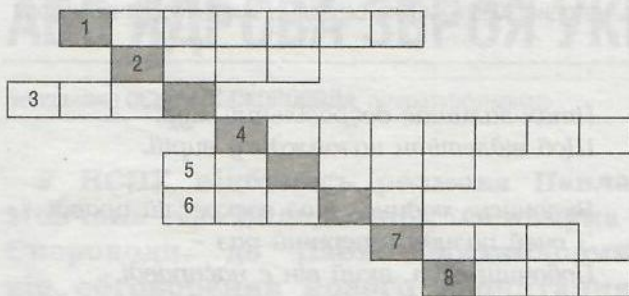
Кросворд 6 (із фразеологізмами про диких тварин)

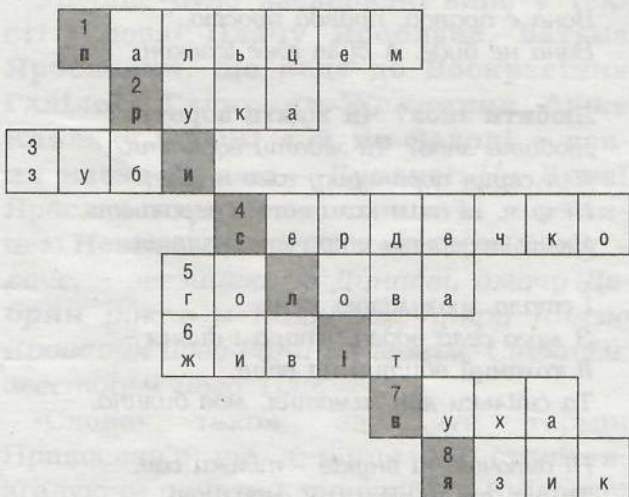
1. Безглузда послуга (..... послуга);
  2. Впливова особа (велика ....);
  3. Людина, яка чимось вирізняється (біла .....);
  4. Байдикувати (давати .....дулі);
  5. Хитра, лукава людина (хитрий ...);
  6. Боягузлива людина (..... душа);
  7. Піклуватися про підступну людину (.....за пазуху брата);
  8. Лицемір (..... в овечій шкурі);
- Відповіді:** 1. Ведмежа; 2. Риба; 3. Ворона; 4. Горобцям; 5. Лис; 6. Заяча; 7. Гадюку; 8. Вовк.

Кросворд 7 (із фразеологізмами про частини тіла людини)

1. Одним ... і голку не вдержиш.
2. Своя ... – владика.
3. Аби хліб, а ... знайдуться.
4. Гостре словечко коле ... .
5. Є в глечичку молоко, та ... не влізе.
- 6.... товстий, а лоб твердий.
7. І стіни мають ... .
- 8.... без кісток, що хоче лопоче.

Отже, використання кросвордів на уроках української мови та в позакласній роботі сприятиме розвитку пізнавальної активності учнів, їхніх творчих здібностей, активізуватиме мислення, викликатиме зацікавленість як до української мови загалом, так і до фразеології зокрема.

А спробуймо додати до сухої теорії трохи гри, вигадки, гумору! І помітимо, що результати перевищать усі очікування і сподівання. Адже саме гра сприяє підвищенню пізнавальних інтересів у школярів, збагачує учнів новими знаннями, уміннями та навичками, сприяє розвитку логічного мислення учнів, їхньої творчої уяви, формує почуття та естетичні вподобання учнів, розширює їхній світогляд. Тобто забезпечує формування цілісної, національно-мовної особистості із свідомим ставленням до мови, розвиненим мовленням, інтелектом, емоційною сферою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: Навч. Посіб. / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К.: Знання, 2007. – 494 с.
2. Фразеологічний словник української мови/ Укл. В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. – К.: Наук. думка, 1999. – Т. 1. – 528 с; Т. П. – 984 с.
3. <http://cross.highcat.org>
4. <http://dpa.orta.zt.ua/stvoriti-krossvord-ukrayinskoyu-movoyu-onlayn-sozdat-krossvord-na-ukrainskom-yazyke-onlayn.html>

УВАГА, ПЕРЕДПЛАТА!

ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ

Науково-методичний журнал

Видання висвітлює актуальні проблеми сучасної літературної освіти – від теоретико-методичних питань забезпечення вчителя й учня навчальним матеріалом до шляхів осягнення художнього тексту й духовного становлення особистості. Друкуються матеріали з методики викладання світової літератури та російської мови.

ВИХОДИТЬ 12 РАЗІВ НА МІСЯЦЬ.

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів кандидата та доктора наук (галузь «Педагогічні науки»)

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 68829

